

อ่านเรื่อง อ่านโรค

ตอนที่ 1 โรคระบาดอุบัติใหม่ โคโรนาไวรัส 2019 (COVID – 19)

จรรยา ยุทธพลนาวิ ปริญญาตรี เวทพญกุล และวิภาวดี โก๊ะเค้า
บรรณารักษ์ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

อ่านเรื่อง อ่านโรค ตอนที่ 1 โรคระบาดอุบัติใหม่ โคโรนาไวรัส 2019 (COVID – 19) แนะนำหนังสืออ่านที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับโรคระบาดในแง่มุมทางด้านประวัติศาสตร์และสังคมวัฒนธรรม

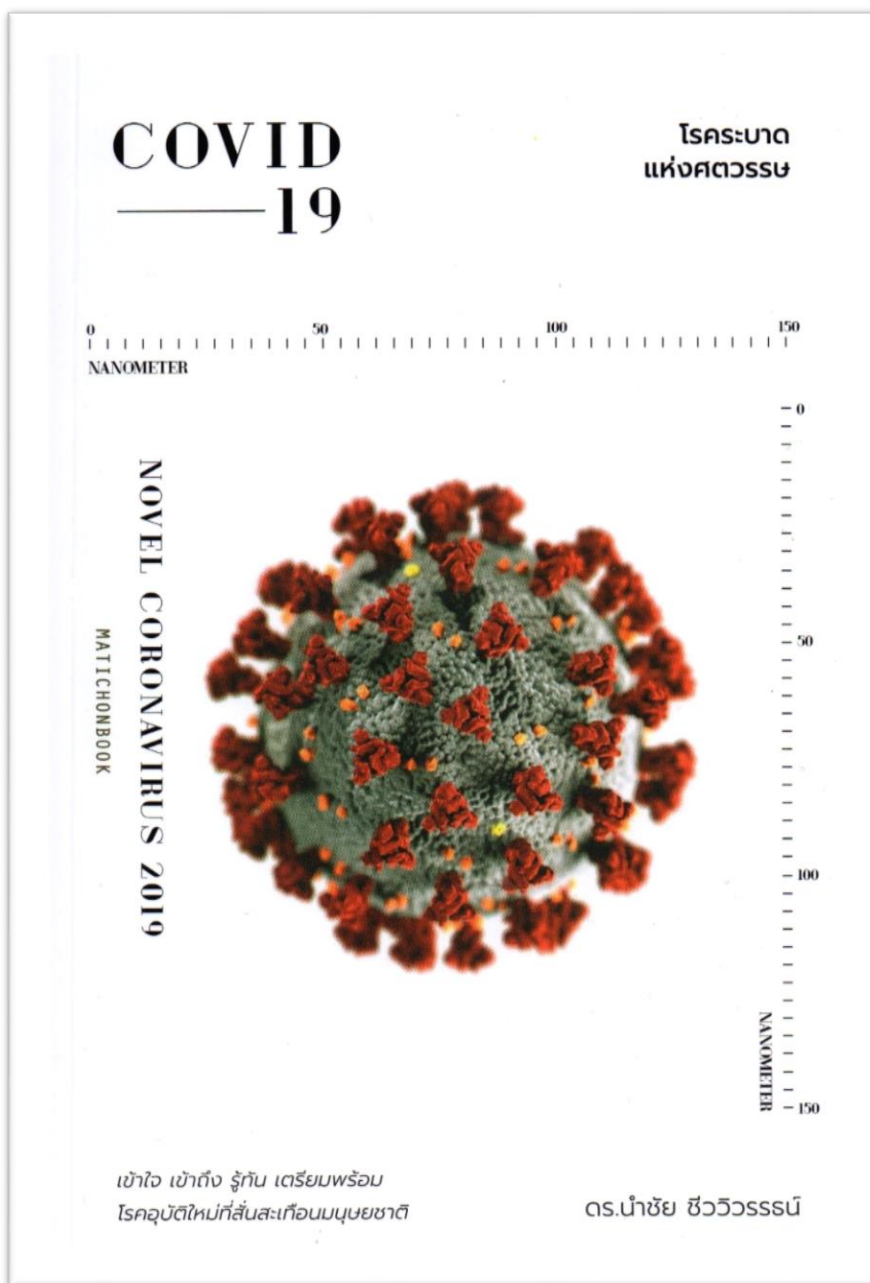
ไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 แพร่ระบาดตั้งแต่ปลายปี ค.ศ. 2019 จนถึงปัจจุบัน ถือเป็นโรคอุบัติใหม่ที่ยังไม่มีวัคซีนป้องกันโรคหรือรักษา ผู้ที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนามักจะมีอาการระบบทางเดินหายใจ มีไข้ ไอ หายใจถี่ หายใจลำบาก ในกรณีที่อาการรุนแรงมาก อาจทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อน เช่น ปอดบวม ปอดอักเสบ ไตวาย หรืออาจเสียชีวิต¹

องค์การอนามัยโลก (WHO)² ได้ประกาศให้การแพร่เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่เป็น “การระบาดใหญ่” หลังจากเชื้อลุกลามไปอย่างรวดเร็วจากเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนไปสู่ทั่วทุกภูมิภาคของโลก ในประเทศไทยได้มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในทุกเขตท้องที่ทั่วราชอาณาจักรใช้มาตรการเข้มงวดเพื่อเฝ้าระวังและควบคุมติดตามโรคระบาด

ระยะเวลาที่โรคระบาดอุบัติใหม่นี้ได้เริ่มต้นขึ้น มีข้อเขียนต่างๆ ทั้งบทความ ฐานข้อมูลออนไลน์และหนังสือที่ออกมาให้ความรู้กับประชาชนเกี่ยวกับโรคโควิด-19 ตลอดจนการแนะนำการปฏิบัติตัว และบันทึกประสบการณ์ที่ได้รับผลกระทบจากโรคระบาดนี้

¹ กระทรวงสาธารณสุข, กรมควบคุมโรค (2563). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). Retrieved พฤษภาคม 24, 2563

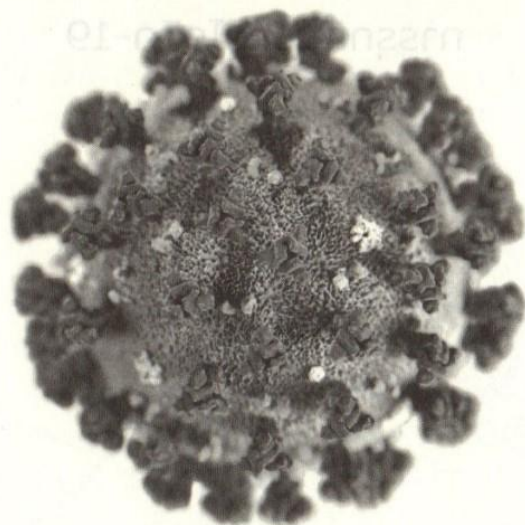
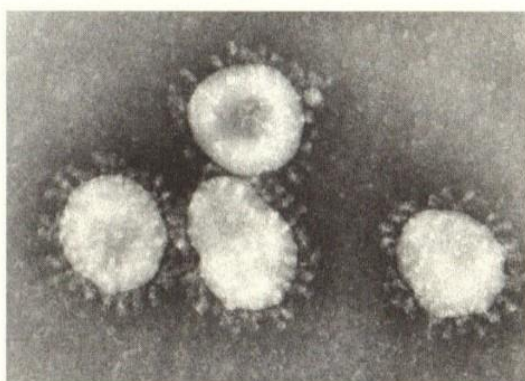
² World Health Organization. (2020, 3 11). WHO Director-General's opening remarks at the media briefing on COVID-19 - 11 March 2020. Retrieved 5 21, 2020, from www.who.int/dg/speeches/detail/who-director-general-s-opening-remarks-at-the-media-briefing-on-covid-19---11-march-2020.

Covid-19 โรคระบาดแห่งศตวรรษ เขียนโดย ดร.นำชัย ชีววิวรรธน นักวิทยาศาสตร์ผู้ปฏิบัติงานที่น่าสนใจและชวนให้ติดตามอยู่เสมอ โดยเฉพาะการหยิบยกประเด็นที่สำคัญทางวิทยาศาสตร์มาเรียบเรียงให้ผู้อ่านทำความเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการแปล *The Origin of Species* ผลงานชิ้นสำคัญของ Charles Darwin สู่หนังสือเรื่อง “กำเนิดสปีชีส์” หนังสือมานุกรมนักวิทยาศาสตร์ นักคณิตศาสตร์และนักคิด หนังสือ

เรื่องเศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) ฉบับเยาวชน และฉบับประชาชน รวมถึงผลงานการแปลหนังสือที่โด่งดังอย่าง **เซเปียนส์ ประวัติย่อมนุษยชาติ (Sapiens: A Brief History of Humankind)** เมื่อปี พ.ศ. 2561

Covid-19 โโรครระบาดแห่งศตวรรษ เป็นหนังสือที่ผู้เขียนกล่าวไว้ในคำนำว่า “เรียบเรียงขึ้นในเวลาอันสั้น เพราะต้องการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และเผยแพร่ความจริงเกี่ยวกับโรคโควิด-19” โดยข้อมูลในหนังสือส่วนหนึ่งเป็นการปรับปรุงข้อมูลของผู้เขียนจากหนังสือ “โรคอุบัติใหม่...มหากภัยใกล้ตัว” และบทความที่ตีพิมพ์ลงในสื่ออื่นก่อนหน้านี้

ภาพถ่ายจุลทรรศน์อิเล็กตรอน (บน)
และภาพโมเดลคอมพิวเตอร์ของ
ไวรัสซาร์ส-โควี-2 (ล่าง) ที่เป็นสาเหตุของโรคโควิด-19

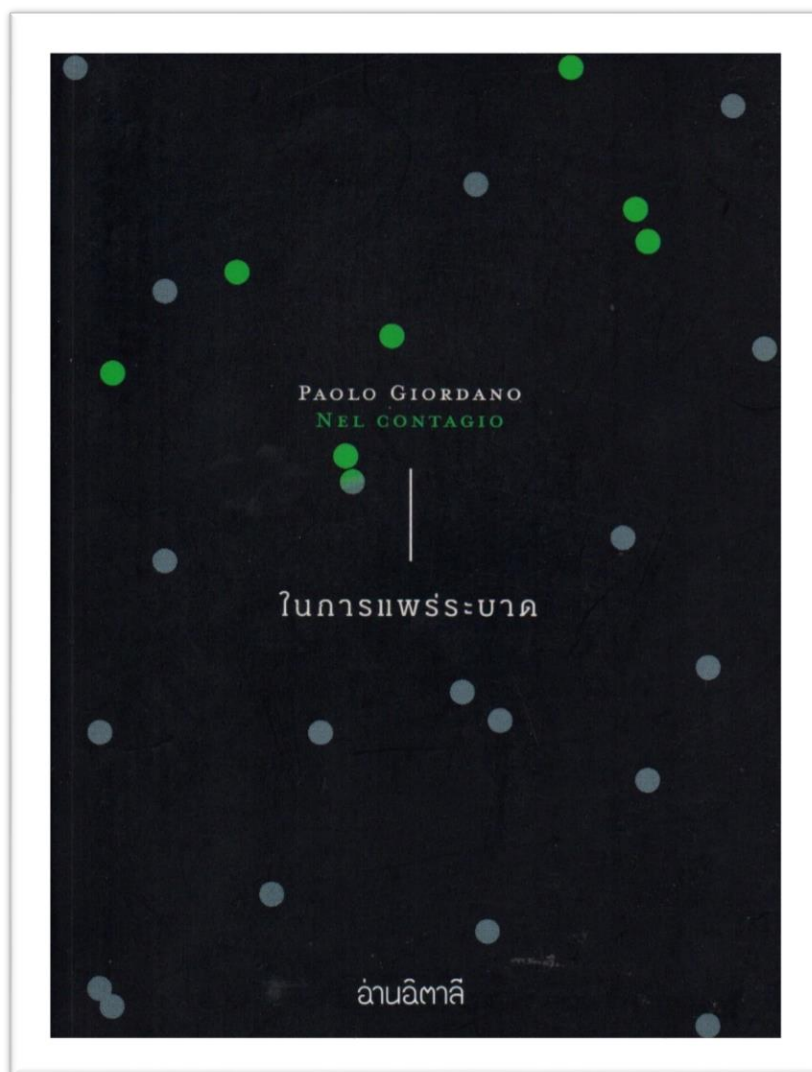
ผู้เขียนกล่าวถึงลักษณะของโรคอุบัติใหม่ต่างๆ ในอดีตที่มีความโดดเด่น เช่น กาฬโรคจัสตีเนียน กาฬโรคไขหวัดใหญ่สเปน มาลาเรีย วัณโรค เอชไอ โรคไขเลือดออกมาร์เบิร์ก ไข้หวัดนก ซาร์ส โรคเหล่านี้มีชื่อเรียกโดยรวมว่า “โรคติดเชื้ออุบัติใหม่ (Emerging Infectious Diseases)” หรือจะเรียกสั้นๆว่า “โรคอุบัติใหม่”

โควิด-19 เป็นโรคอุบัติใหม่ล่าสุด พบการระบาดครั้งแรกใน ค.ศ. 2019 และกลายเป็นโรคระบาดไปทั่วโลก ไวรัสชนิดนี้มีลักษณะคล้ายกับไวรัสที่ก่อโรคซาร์ส วันที่ 31 ธันวาคม 2562 เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเมืองอู่ฮั่น จังหวัดหูเป่ย์ ประเทศจีน ได้แจ้งกับองค์การอนามัยโลกว่า เกิดการระบาดของโรคที่ไม่มีใครรู้จักมาก่อน และเป็นครั้งแรกที่มีการเอ่ยถึงโรคอุบัติใหม่นี้อย่างเป็นทางการ โดยวันที่ 9 มกราคม 2563 ที่เมืองอู่ฮั่น ศูนย์กลางของการระบาด มีผู้เสียชีวิตจากโรคนี้นับเป็นรายแรก

ต่อมาเมื่อวันที่ 13 มกราคม 2563 ประเทศไทยได้รับรายงานการตรวจพบผู้ป่วยรายแรกจากโควิด-19 เมื่อการระบาดมีการแพร่กระจายรวดเร็ว แต่ละประเทศเกือบทั่วโลกได้ออกมาตรการในการรับมือกับไวรัสชนิดนี้

การระบาดในครั้งนี้เป็นวิกฤตครั้งใหญ่ที่สุดอีกครั้งในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมือง การปกครอง หรือแม้แต่เศรษฐกิจของโลกไปถึงระดับของสังคมและการใช้ชีวิตของมนุษย์ที่ต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต อยู่ในบ้านมากขึ้น มีการเว้นระยะ หรือที่เรียกกันว่า Social Distancing ปรับเปลี่ยนการทำงานจากสถานที่ทำงานมาทำงานที่บ้านแทน (Work From Home) วิธีการป้องกันตัวเองที่ดี คือ ทำความสะอาดโดยการล้างมือบ่อยๆ ด้วยสบู่หรือเจลแอลกอฮอล์ อยู่ห่างจากคนอื่นอย่างน้อย 1 เมตร หลีกเลี่ยงการสัมผัสตา จมูก และปาก

หนังสือเล่มนี้เรียบเรียงขึ้นมา เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับโรคโควิด-19 ให้เป็นประโยชน์กับทุกคนทั้งปัจจุบันและในอนาคต นอกจากเนื้อหาที่พาเราไปทำความรู้จักกับประวัติศาสตร์ของโรคอุบัติใหม่จากในอดีตจนกระทั่งโรคโควิด-19 สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจในหนังสือเล่มนี้คือข้อมูลทางด้านสถิติที่ผู้เขียนได้รวบรวมไว้ ทั้งจากแหล่งข่าวอย่างเป็นทางการขององค์การอนามัยโลก ศูนย์ข้อมูลด้านสาธารณสุข ข้อมูลจากสถาบันการศึกษาด้านสาธารณสุข การรายงานสถานการณ์ของโรคจากรายงานฉบับต่างๆ ตลอดจนการนำข้อมูลเหล่านี้มาเรียบเรียงและนำเสนอในรูปแบบของแผนภูมิ ตาราง และ Infographic เพื่อให้ผู้อ่านเห็นข้อมูลทางสถิติการระบาดของโรคได้อย่างชัดเจน

เล่มต่อมา “Nel Contagio” เขียนขึ้นโดย เปาโล จอร์ดาโน และถูกแปลเป็นภาษาไทยในชื่อเรื่อง “ในการแพร่ระบาด” โดย นันธวรรณ ชาญประเสริฐ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์อ่านอิตาลี

ราวเดือนมีนาคม-เมษายน ประเทศอิตาลี ได้มีการระบาดของโรคโควิด-19 จนทำให้มีผู้ติดเชื้อและเสียชีวิตจำนวนมากที่สุดของโลก ณ ช่วงเวลานั้น โดยในวันที่ 21 มีนาคม 2563 มีจำนวนผู้ติดเชื้อรายใหม่ในอิตาลีถึง 6,557 คน³ ซึ่งนับว่าเป็นวันที่มีจำนวนผู้ติดเชื้อมากที่สุดของอิตาลี ถึงแม้ว่าทางการจะมีประกาศปิดเมืองมาก่อนหน้านั้นกว่า 2 สัปดาห์แล้วก็ตาม ปัญหาหนึ่งในการควบคุมการแพร่ระบาดของโรคโควิด - 19 ในอิตาลี ส่วนหนึ่ง

³ Worlometer.Italy Coronavirus Cases Retrieved June 9, 2020, from <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/italy/>.

อาจมาจากการที่อิตาลีมีจำนวนของผู้สูงอายุในสัดส่วนสูง ความกังวลในผลกระทบด้านเศรษฐกิจและการส่งข้อมูลแบบไม่ชัดเจนให้กับประชาชน⁴

ข้อมูลจากปกหลังกล่าวถึงประวัติของผู้เขียนว่า เกิดเมื่อปี 1982 ที่เมืองตูริน จบการศึกษาระดับปริญญาเอก สาขาฟิสิกส์ทฤษฎี มีผลงานนวนิยาย 4 เรื่อง ได้รับรางวัลสเตรกา (Premio Strega) ในปี 2008 ซึ่งเป็นรางวัลทางวรรณกรรมอันทรงเกียรติของอิตาลี ปัจจุบันเขาอาศัยอยู่ในกรุงโรม ซึ่งเป็นพื้นที่หนึ่งในการระบาดของโรคโควิด-19 โซนทวีปยุโรป

ในการแพร่ระบาด ผู้เขียนใช้เวลาในช่วงกักตัวเองในประเทศอิตาลี ระหว่างที่เกิดการแพร่ระบาดของโรค Covid-19 ด้วยความที่ผู้เขียนเป็นนักวิทยาศาสตร์ เขาติดตามข้อมูลการแพร่ระบาดของจำนวนผู้ติดเชื้อผ่านช่องทางออนไลน์ รวมถึงเฝ้ารอแถลงการณ์ของกรมคุ้มครองพลเมือง (Dipartimento della Protezione Civile (Civil Protection Department)) เพื่อสังเกตสถานการณ์และบันทึกสถิติของผู้ป่วย ขณะที่ความวิตกกังวลล้อมรอบตัวเขา เขาได้ใช้สมการทางคณิตศาสตร์คำนวณอัตราการแพร่ระบาดและจำนวนของผู้ติดเชื้อที่จะเกิดขึ้น โดยมีตัวแปรเป็นจำนวนของผู้ติดเชื้อที่สามารถแพร่เชื้อไปยังผู้อื่นได้

ความคิดคำนึงของผู้เขียนยังไหลไปสู่ความโกลาหลที่เกิดขึ้นจากผลกระทบของโรคติดต่อที่กำลังระบาดเมื่อโรคอุบัติใหม่นี้ยังไม่มีวัคซีนในการป้องกัน หรือรักษา หนทางที่จะหยุดการแพร่ระบาดได้คือการกักตัวเองอยู่ที่บ้าน นักระบาดวิทยารู้ว่าวิธีเดียวที่จะลดการแพร่ระบาดได้คือ “ลดจำนวนผู้ติดเชื้อ” ความหนาแน่นของผู้คนต้องน้อยลงจนเชื้อแพร่ไม่ได้

เขาเขียนถึงการแพร่ระบาดนี้ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของคนเรา ความโดดเดี่ยวเบื้องหลังใบหน้าที่ถูกปิดภายใต้หน้ากากอนามัย ความหวาดระแวงการติดเชื้อ และความจำเป็นที่ต้องอยู่กักตัวบ้านในช่วงของการแพร่ระบาด

ผู้เขียนยังกล่าวถึงการนำเสนอข้อมูลข่าวสาร และภาครัฐที่ไม่เปิดเผยข้อมูลที่แท้จริง ทั้งจำนวนผู้ป่วย สถานที่ติดเชื้อ และความหนาแน่นของผู้ป่วย โดยเขาได้มีความเห็นว่าการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยในการลดความรุนแรงของการแพร่ระบาด และ “ข้อมูลข่าวอันโปร่งใสไม่ใช่สิทธิ แต่เป็นหัวใจของการป้องกันโรค”

ดังนั้นเราต้องอดทน เพราะวัคซีนชนิดเดียวที่เรามีคือ ความไม่ประมาท

ทั้ง ดร.นำชัย ชีววิวรรธน์ และ Paolo Giordano นักเขียนทั้งสองเรื่องนี้เป็นนักวิทยาศาสตร์ที่ใช้ข้อมูลการระบาดของโรคอุบัติใหม่มาสื่อสารกับผู้อ่าน และอีกแง่หนึ่ง เป็นการเล่าประสบการณ์ และความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการระบาดในครั้งนี้

⁴ สาทิต มนัสสุรกุล (2020, March 22). ถอดบทเรียน ‘อิตาลีสะบักสะบอม’ ในสงครามไวรัส. Retrieved 9 มิถุนายน 2563 from <http://themomentum.co/.covid-19-lesson-from-italy/>.

หนังสือทั้ง 2 เรื่องนี้มีพร้อมให้บริการที่ห้องสมุด ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) แล้ว สำหรับผู้ที่สนใจสถานการณ์ของโรคระบาด โดยเฉพาะโรคโคโรนาไวรัส 2019 (COVID – 19) รวมทั้งค้นคว้า ข้อมูลทางด้านมานุษยวิทยาการแพทย์ สามารถติดต่อสอบถามได้ที่ห้องสมุด หรือติดต่อเพื่อขอยืมหนังสือผ่านทาง Facebook Fanpage: ห้องสมุด ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร – SAC Library และ Line: @sac-anthropology

ห้องสมุด ชั้น 7-8 เปิดให้บริการ วันจันทร์ – ศุกร์ : 08.30 – 16.30 น. และวันเสาร์ : 09.00 – 16.00 น.

ห้องสมุดสุข ภาย ใจ เปิดให้บริการ วันจันทร์ – ศุกร์ : 08.00 – 18.00 น. และวันเสาร์ : 09.00 – 17.00 น.